

ВАРНЕНСКИ КОРЕНЯКЪ

Органъ на Културно-Просвѣтното Икономическо Дружество Варненски Коренякъ

Брой
1 лв.

Год. абонаментъ 25 лв.
Излиза двуседмично

Редакция и администрация въ клуба
— Варна, 6-й Септември № 29.

Обявления се приематъ
по споразумение

Брой
1 лв.

Тревоженъ гласъ за Варна.

Ние варненците и тая година изпратихме курортния сезонъ, на който много се разчиташе, защото се въвеждаше че ще бжде отчасти облекчено по ложението ни. Нашите надежди тая година не се оправдаха напълно, защото числото на посетителите въ вътрешността на България не бѣше задоволително и въ сравнение съ миналогодишния сезонъ това число е намалѣло съ хиляди. Числото на идващите отъ странство не е намалѣло. Така говори статистиката дадена отъ Курортната дирекция. Тия факти трѣбва да бждатъ преценени не само отъ дирекцията на курорта, не само отъ общинската управа и държавната власт, но трѣбва да бждатъ обсъдени и отъ разнитѣ стопански и др. организации, както и отъ отдѣлните граждани, защото и интереса на последните е чувствително засегнатъ. Ние смятаме че Варна не може единствено да разчита на изгоди отъ курорта, но това не трѣбва да намали нашите грижи за издигане на Варна, като курортъ. Изхождайки отъ тая мисълъ, ние повдигаме пакъ въпроса, за да може свое временно да се проучатъ данните, да се направи анализъ на цифрите, да се издирятъ причините за намаление на посетители отъ вътрешността на България и въобще да се обми-

сли и реши отъ компетентните какво предстои отсега да се предприеме и направи щото идната година да не изпадне въ по-печална констатация и въ отношение на идващите отъ странство.

Въпросътъ е жизненъ за Варна, той е общественъ и трѣбва да се подеме отъ всички, които милватъ за Варна.

Пропуснатъ ли се моменти, не се ли взематъ съответните мѣрки своевременно, не се ли направятъ необходимите искания своевременно, не се ли обмислятъ всички въпроси въ свързка съ курорта и не се ли вземе правилно решение, съобразно съ данните, условията и мѣрките, които трѣбва да се взематъ, то впоследствие ще бжде много късно и може би пропуснатите моменти ще бждатъ отъ фатално значение за нашия курортъ. Не е въпроса за отговорности, които трѣбва да се търсятъ отъ виновници, а е въпросъ за запазването името на Варна като курортъ и издигането му до положението на първостепененъ и международенъ курортъ. Трѣбва всичко добре да се обмисли и то на време, за да не бжде късно.

Въ нашия апелъ трѣбва да се вслушатъ всички мѣродавни фактори, които трѣбва да взематъ присърдце дѣлото на Варна.

Я. Романчукъ

Нуждна е политическа просвѣта.

Балканската, а особено всемирната война ни завариха още недорасли и неподготвени да разберемъ и посрѣщнемъ такива сложни историческо-политически събития. Не говоримъ за селските маси и дребните еснафи, които поради своята професия не сж могли да се занимаватъ съ политически въпроси въ Европа; но тогава даже срѣдъ интелигенцията царуваше доста голѣмо невежество по икономическата и политическа констелация въ Европа. Ний се занимавахме и изучавахме въ подробностъ главно македонския и тракийския въпроси и, въ това отношение, бѣхме добре подготвени. Обаче, не можахме да разберемъ, че въ Европа рано или късно ще има да се разрешаватъ много други въпроси, интересувачи голѣмитѣ индустриални държави, както и други национално-политически въпроси, за които ний—разбира се съ много малки изключения—почти нѣмахме

понятие. Въ онова време, у насъ никой даже по-сериозенъ вестникъ не разгледваше научно даже близко-източната проблема, както това сторилъ напр. французиятъ ученъ René Pinon, а камо ли да сж се занимавали съ такива въпроси, които и днесъ за малцина сж ясни, като: въпросътъ за Mare clausum, шлезкия въпросъ, източно-галицийския въпросъ, каталонския въпросъ, за националните аспирации на народите влизащи въ състава на бившата австрийска империя, за колониалните интереси на Германия, Англия, Франция и Италия. Въ нашите вестници се обсъждаха повечето чисто домашни, партийни интереси и, ако сегизъ-тогизъ се пишеше по международни въпроси, то често се примѣсваха къмъ тѣхъ партизански тенденции и интереси.

Не така бѣше съ другите по-шкулувани отъ нашата страна. Въ Франция, още преди всемирната война, французиятъ учени специалисти и професори сж счели за необходимо да освѣтляватъ обществото, предимно интелигенцията, върху разни политически и социални въпроси

въ Европа, за да знаятъ тѣхните общественици, отъ какво да се ръководятъ. Професорите отъ L'école des hautes études sociales сж държали на своите студенти и слушатели редъ лекции на тема: Les aspirations autonomistes en Europe и сетне сжитѣ лекции се обнародваха въ 1913 год. печатано въ доста обеми-ста книга подъ същото заглавие.

У насъ не е имало тогава достатъчно специалисти, които да освѣтлятъ поне по-интелигентни кръгове по актуалните европейски въпроси, и то не отъ своето партизанско гледище, а възъ научна основа. И днесъ още въ това отношение не сме до тамъ добре. Нужно е чрезъ сказки, журналистика и отдѣлни книги да се хвърли по-голѣма свѣтлина върху разни политически проблеми въ Европа и то не само срѣдъ интелигенцията, но и срѣдъ другите съсловия на народните маси, защото сме държава съ парламентарно управление, гдето народътъ участвува въ управлението, и за това той трѣбва да бжде освѣтленъ по всички въпроси, които могатъ да засегнатъ неговата съдба.

Всѣки, който се интересува за Варна, трѣбва да стане абонатъ на в. „Варненски Коренякъ“.

А. И. Мановъ

Варна въ Историята.

(Продължение отъ бр. 5).

Преди да свършимъ, нека ни бжде позволено да дадемъ и нѣкои метеорологически и други сведения, случили се въ нашия край въ разни времена.

1) Византийските историци Теофанъ и Кедрини споменуватъ, че въ 545 г. станало по тия мѣста потопъ: морето покрило сушата на едно разстояние до 4 мили. Удалили се много хора и животни.

2) Въ 764 год. споредъ Теофана на октомври станалъ втори потопъ който билъ по-голѣмъ отъ първия. Потопътъ станалъ съ извънредно силенъ студъ. Споредъ преувеличени изрази на Теофана, северния брѣгъ на Черно море и самото море въ протежение на 100 мили се е вкаменило.

3) Въ 1728 год. 14 ноември въ Варна е влѣзълъ Перикли Пазарджиклията съ своите хора като намѣрилъ вратите на крепостта отворени. Варненците ги избили и следъ това се въоръжили, за да пазятъ табитъ.

4) Въ 1740 г. 17 февруарий вѣтрътъ докаралъ отъ Дунава толкова ледъ, щото отъ Калиакра до Емине всичко било покрито съ ледъ. Отъ скелето се отивало пешъ по леда до корабите.

5) Въ 1795 г. въ Варна и околността ѝ настаналъ голѣмъ гладъ и мнозина сж умрѣли.

6) Въ 1797 г. х. Оглу Пазарджикския дѣребей завладѣлъ Варна чрезъ обсаждане.

7) Въ 1808 год. въ Варна имало 7 църкви, а именно:

1. Св. Атанасий
2. Пресвета Богородица
3. Св. Георги
4. Св. Параскева
5. Св. Марина
6. Св. Димитъръ
7. Св. Илия.

8) Въ 1821 г. 28 априлъ, варненците първенци отровили митрополита си Захарий, за да не издаде тайната на Филики Етерия (завѣра) за грѣцкото въстание. А на великденъ турците обесили варненските първенци 7 на брой.

9) На 3 юлий въ 1833 г. се опростили отъ Портата всичките данъци за 3 г. за ония варненци, които се възвръщали отъ Русия.

10) На 15 февруарий 1836 г. призори изгорѣла църквата Св. Атанасий и се възобновила въ 1838 год.

11) На 18 априлъ 1837 г. на великденъ дошелъ въ Варна Султанъ Махмудъ и облѣкълъ 19 чорбаджии съ дълги кафтани.

12) На 11 януарий 1838 г. презъ нощта станало земетресение, което траяло 5 секунди.

13) На 27 септември 1841 год. имало голѣмъ пожаръ, който унищожилъ 180 магазини и депозити.

14) Въ 14 януарий 1842 г. голѣма буря, която изхвърлила на брѣга 16 кораби и се удавили 34 души.

15) На 17 декември 1842 г. пожаръ, който унищожилъ 88 магазини и депозити.

16) На 11 октомври 1843 г. друга буря, която изхвърлила 6 кораби.

17) На 1846 г. се появила първата холера, отъ която умрѣли 1000 души.

18) На 12 декември 1847 г. земетресение.

19) Въ 1853—54 г. въ време на кримската война втори пътъ се появила холерата.

20) На 27 юлий 1854 г. голѣмъ пожаръ, който унищожилъ цѣлата чаршия до скелята: Балѣкъ-пазаръ и Табахна.

Отъ всичко до тукъ казано явствува, че многострадалното ни отечество е посрѣщало многобройни азиатски пълчища; било е театъръ на кървави подвизи отъ съседните тракийци, македонци, римляни, византийци, гети, скити, готи, хуни, авари, славяни, българи, даки, венгри, турци, руси и генуезци. Нѣма педа земя въ него необлѣна съ многоценна човѣшка кръвъ.

За по-сетнешните събития въ и около града Варна има по-опредѣлени данни, и затова ние даваме тукъ края на нашите бележки.

Варненци, съ такова славно минало до скоро, нѣмаха никакво дружество за коренните жители на града, за да запазятъ традициите си, да се опознаятъ, да се взаимоподпомагатъ, когато градове безъ особено минало иматъ вече и свое дружество и сж написали историята на родния си градъ. Ние се надѣваме, че нашите бележки за Варна, ще бждатъ попълнени и отъ други компетентни лица, та по такъвъ начинъ, ще можемъ въ едно, колкото се може, близко бждеще, да издадемъ историята на нашия градъ Варна.

Абонирайте се на в. „Варненски Коренякъ“.

П. В. Гочевъ

АСПАРУХОВАТА КУЛА.

Всички посетители на Варна, които не познават добре миналото, се питат защо е поставен бюстът на Аспаруха на старата кула. Аспарухъ ли е строилъ тая кула? Действително кулата не е строена отъ Аспаруха. Тя е византийска постройка. Намирала се е въ северната част на правителственото здание въ Варна — *акрополиса*. Това здание се простирало до морския брѣгъ. Подъ зданието се намирали подземни ходове, които сж запазени отчасти до днешенъ день. Въроятно, тия подземни ходове единъ день ще се разчистятъ, снабдятъ съ освѣтление и ще бждатъ достъпни за публиката.

Отъ историята знаемъ, че въ седмото столѣтие Аспарухъ съ своята орда се поселилъ въ северна Добруджа (при с. Николицелъ). Това станало съ съгласието на византийския императоръ Констансъ II. Следъ смъртта на Констанса, Византия изпаднала въ много лошо положение. Новиятъ императоръ, Константинъ IV Погонатъ, трѣбвало да води борба, за да запази престола си; а отъ друга страна арабитѣ обсадили Цариградъ. Аспарухъ използвалъ критичното положение на Византия и съ ордата си потеглил на югъ. Най-първо той заелъ северна Добруджа и се укрепилъ добре. Когато Византия се освободила отъ нападенията на арабитѣ, императорътъ Константинъ Погонатъ потеглил съ войска срещу Аспаруха. Съ много кораби той се отправилъ къмъ добруджанския брѣгъ и направилъ десантъ. Той искалъ да унищожи българитѣ въ самия имъ центъръ. Но не сполучилъ. Скоро войската му се разпръснала въ паническо бѣгство. Това дало възможност на Аспаруха да продължи завоеванията си на югъ.

Тогавъ Мизия е била населена съ славяни. Разнитѣ варварски племена, които дохождали въ Балканския полуостровъ, опустошавали всичко. Обаче настъплението на Аспаруха било отъ съвсемъ другъ характеръ. Славянитѣ били недоволни отъ византийското иго. Аспарухъ ималъ това предъ видъ, влѣзълъ въ преговори съ тѣхъ. Това му помогнало и той заелъ черноморското крайбрежие и голѣма частъ отъ Мизия почти безъ война. Славянитѣ били разселени на югъ и западъ, за да пазятъ границитѣ на окупираниѣ земи, а самото крайбрежие се заело отъ Аспаруховата дружина. Ако славянитѣ считаха Аспаруха за врагъ, не щѣха да защищаватъ окупираниѣ земи отъ Византия. Най-голъма опасностъ за Аспаруха било морското крайбрежие, отгдето Византия можела винаги да направи десантъ. Ето защо Аспаруховитѣ българи останали въ източна Мизия и Аспарухъ трѣбвало да укрепява крайбрежието. Отъ това време датира и *Аспаруховия валъ* при Варна.

Славянитѣ заели проходите на Стара планина и нападали Византия. Погонатъ, като не можалъ да се противи, билъ принуденъ да свърже миръ съ Аспаруха. Въ 679 год. билъ подписанъ миръ, съ който завладѣнитѣ земи отъ Аспаруха били признати за независима държава, наречена *България*. Нѣщо по-вече: Византия се задължила да плаща на България ежегоденъ данѣкъ.

Отъ лѣтописцитѣ се знае, че Аспарухъ се е движелъ въ Варненско, където опасността била най-голъма. Тукъ е билъ подписанъ и мирътъ. Това не могло да бжде другаде освенъ въ държавното здание на Варна—въ акропола. Ето защо за първа столица на новооснованата държава трѣбва да се приеме градъ Варна, и кулата съ право е наречена Аспарухова кула.

Следъ като билъ подписанъ мирътъ, Аспарухъ избралъ за центъръ Абобското поле и основалъ столица Плиска. Той не е могълъ да остане по-вече въ Варна, защото

Проф. Я. Арнаудовъ

Праздникъ на жетвата.

У много земеделчески народи съществуватъ различни култове въ свръзка съ полскитѣ работи и жетвата. Пакъ въ свръзка съ последнитѣ въ католическата църква се тачатъ редица празници. А въ протестантските страни на Западна и Сръдна Европа отъ столѣтия насамъ се чествува специално тържество на жетвата, на което селското население отдава на Всевишния благодарностъ за благословията, изсипана върху неговия тежъкъ трудъ. Особно значение има това религиозно чествуване въ Германия (*Erntedankfest*), особено следъ като преди три години Хитлеръ го въздигна въ държавно празненство. И ние виждаме днесъ въ индустриална Германия на тоя день държава и общество да даватъ изразъ на двойна благодарностъ: благодарятъ на Бога за щедростта, съ която е възнаградилъ труда на земеделеца, благодарятъ на последния за неговия неуморенъ трудъ и за значителния му дѣлъ въ германското народно стопанство. Чрезъ тоя празникъ на жетвата и селото днешната реформена властъ въ Германия, въ стремѣжа си да създаде една единна нация, иска между другото да премахне окончателно следитѣ отъ антагонизмъ и межда между градскитѣ и селското съсловия, между интелигенцията и народа.

Въ България народното стопанство е изградено върху основата на земеделието и неговитѣ отрасли; благосъстоянието на народъ и общество, организирането на държавата на модерни начала, нейната финансова мощъ, благоустройството на градове и села е въ най-тѣсна зависимостъ отъ производството и пласмента на селско-стопанскитѣ произведения. Особно ясно показва това стопанската криза отъ 1929 г. насамъ. Поради това вниманието на всички съсловия презъ пролѣтътъ и лѣтото е насочено къмъ небето и атмосфернитѣ осадци и почти всички, особено отъ войната насамъ, следятъ съ най-голъмъ интересъ съобщенията за добри или лоши изгледи за реколтата и съ трепетъ очакватъ крайния резултатъ на жетва и беридба. Защото добра жетва означава силно раздвижване на пазаря, увеличаване на потребителната способностъ на 80% отъ българския народъ, голѣмъ пласментъ на произведенията на индустриалеца, както и на труда на занаятчията, а заедно съ това и значителни изгледи за търсене на труда и произведенията и на дейцитѣ въ различнитѣ духовни области. И въпрѣки всичко това нашиятъ народъ, който ни най-малко не страда отъ липса на празници и чрезъ национални, културни и патронни тържества чествува създателитѣ на националнитѣ и духовнитѣ си ценности, както и труда на разни стопански съсловия, не познава единъ празникъ на благодатния полски трудъ, не чествува цѣлокупно плода на земеделската работа, изхода на жетвата. Може би, на разни мѣста на мѣстна почва се устройатъ молебени и съществуватъ обичаи въ връзка съ жетвата и изобоби съ дейността на селския стопанинъ, обаче въ цѣлокупното съзнание на българския народъ тоя полски трудъ не е въздигнатъ въ култъ, който да е намѣрилъ изразъ въ едно общонародно чествуване. Нашиятъ народъ, който непрестанно насочва погледа си къмъ небето съ молба за добро плодородие, не се е възмогналъ още до висотата на благодарностъ къмъ оногова, който въ по-голъмъ или по-малко изобилие е далъ своята благословия на неговия трудъ. Нито пъкъ нашето общество, чието материално битие се крепи върху черния трудъ на

то българитѣ отглеждали много коне и трѣбвало около столицата имъ да има обширно пасище.

нашия селянинъ, е проникнато до такава степенъ отъ значението на тоя трудъ, че да му отдаде заслужената почитъ въ едно специално чествуване.

Безспорно, наложителна е вече коренна промѣна въ нашата апатия въ това отношение. Ето защо не можемъ да не поздравимъ безрезервно начинанието на шуменския областенъ директоръ г. Казанлиева, което тия дни се осъществява за втори пътъ въ единъ величественъ селски съборъ въ Варна. Защото въ тоя съборъ ние съзираме наченки въ единно на гореказания култъ на труда на селския стопанинъ и на единъ празникъ на благодарностъ за Божията благословия на тоя трудъ. Надъ 36000 селяни и селянки отъ всички краища на обширната шуменска областъ се събраха въ нашия градъ следъ свършване на жетвата и прибиране на реколтата, за да благодарятъ въ тържествена служба Богу за неговата щедростъ и да манифестиратъ предъ официалнитѣ представители на държавата, областъ, община и предъ гражданството чрезъ красиви символи и други показни сръдства особеноститѣ на своята работа и нейния резултатъ.

Съ това началото на единъ общонароденъ празникъ на жетвата вече е поставено. Не остава нищо, освенъ да се разшири това чествуване въ цѣлата страна, като се опредѣли единъ недѣленъ день отъ края на августъ, или пъкъ между деньтъ на Успѣние на Божията майка (който и безъ това е официаленъ празникъ), въ който цѣлиятъ народъ да празнува деня на полския трудъ. Тоя день трѣбва да се чествува въ всички градове и села, като въ областнитѣ и околийскитѣ центрове се изпратятъ представители отъ всички краища на областта, респ. на околията, които да демонстриратъ културнитѣ и стопанскитѣ особености на тѣхния край. Разбира се, наредъ съ това Варненскиятъ съборъ, който по такъвъ начинъ би далъ началото на най-смислената традиция на българския народъ, не само че трѣбва да се организира и въ бждеще, но трѣбва да се разшири и подобри, като напимѣръ на него се прашатъ представителни групи, непременно въ национални носии, отъ всички краища на българската земя. Така той би се обвърналъ въ общобългарски селско-стопански и битовъ съборъ, който би показалъ предъ българи и чужденци въ Варна, а така сжщо и характерното наредъ съ типичното на българското селско-стопанско производство особеноститѣ на българския битъ—култура.

На тия голѣми и малки сборища граждани и интелектуалци, които въ течение на времето сж се откъснали отъ народния духъ, ще опознаятъ и ще започнатъ да ценятъ селото, което е основата и на българската култура, ще се проникнатъ отъ благоговение къмъ неговия трудъ, ще бждатъ осветени и ободрени отъ здравитѣ жизнени сили, бликащи отъ тоя духъ, и тѣхното духовно битие ще започне да се развива върху най-естествената, най-здравата и най-благоприятната почва. Отъ труга страна тамъ представителитѣ на селото, като влѣзатъ въ допиръ съ градскитѣ слоеве, гдето тѣ непременно трѣбва да бждатъ облъхвани отъ братска милувка, ще се научатъ да виждатъ трезво и въ истинско освѣтление градския животъ, ще добиятъ ясна представа за тѣсната връзка между сждбата на гражданина и своята и ще престанатъ да се подаватъ на всевъзможни демагогии. Тамъ селянинътъ ще получава и подтикъ и поощрение за подобрене на бита и начина на живота си. Чрезъ такова взаимодействие ще се даде мощенъ тласъкъ и за изграждането на еднородна и самотна градска култура.

Нека прочее се създаде тоя день и да се обърне той въ день на побратимяване между граждани и селяни, за да може най-после да се

Ив. П. Церовъ

КНИЖОВНИ ВЕСТИ И ОЦЕНКИ.

Българско възраждане въ Варна и Варненско.

Митрополитъ Йоакимъ и неговата кореспонденция отъ проф. д-ръ Петъръ Никовъ.

Издава Българската академия на наукитѣ по предложение и съ издвигане на Варненското археологическо дружество. София. Придворна печатница. 1834.

Предъ насъ е обемистия този наученъ трудъ на професора П. Никовъ отъ 494 печатни страници голѣмъ форматъ и хубава хартия. Книгата се отличава не само по правилностъ и красота на слогу, но и съ пълнота и сила на съдържание, системностъ и последовностъ въ заглавия и подзаглавия, както и надлежни препратки долу подъ текста. Отъ висока научно-историческа и художествена стойностъ е тя. Вещо тя разгъва предъ насъ въ постепенностъ зараждането, развитието и уредбата на Българското черковно-училищно дѣло въ цѣлия Варненски нѣкогашенъ санджакъ. Дадени сж много исторически новостии.

Ценната тази въ всѣко отношение книга—ръдкостъ у насъ, съдържа следнитѣ отдѣли: 1. Митрополитъ Йоакимъ (животописенъ очеркъ). 2. Българско възраждане въ Варна и Варненско. 3. Митрополитъ Йоакимъ и отношението му къмъ Българския черковно-народостенъ въпросъ и 4. Кореспонденция на варненския митрополитъ Йоакима съ Цариградската патриаршия.

Тѣзи отдѣли се предшествуватъ отъ *предговоръ*, въ който професоръ Никовъ изтъква, че изследване миналото на българскитѣ градове е необходима предварителна стъпка за написване една по-цѣлостна история на българскитѣ земи, както и че съзнанието на тази необходимостъ е предизвикало и неговия трудъ за историята на гр. Варна—единъ отъ градоветѣ съ най-забележително старинно минало.

По-нататкъ се казва, че изходна точка за работата му сж 80 писма на варненския митрополитъ и отпослешенъ патриархъ Йоакимъ III, размѣнени между него и патриаршията презъ владичество то му въ Варна отъ 1865 до 1873 година — писма извлѣчени отъ една кондика на Варненската нѣкогашна грѣцка митрополия, която кондика, за щастие, е прибрана отъ Варненското археологическо дружество и се пазя въ Варненския музей.

Съзнавайки значението на речената кондика и друга архива, настоятелството на Археологическото дружество съ готовностъ се отзова на желанието и благороднитѣ подбуди на професора Никовъ да преведе на български и приготви за издаване писмата на митрополитъ Йоакима. Трѣбва да кажемъ и това, че издаването биде улеснено съ просвѣтеното съдействие на бившия министъръ на просвѣтата Александъръ Цанковъ, който съ готовностъ отпусна отъ кредититѣ на министерството сумата отъ 50,000 лева, като фондъ за целта.

Изъ отдѣла „Животописенъ очеркъ“ на митрополитъ Йоакима изнасяме тукъ следнитѣ вѣсти:

Йоакимъ е роденъ въ с. Бояджикой, при европейския брѣгъ на Босфора. Въ Света Гора приелъ монашество. Богати грѣцки търговци въ Виена го предумватъ да стане дяконъ при тамшната грѣцка черква. Въ Виена получава и университетско образование. Тѣй снабденъ съ висше учение, той билъ назначенъ за дяконъ при Цариградъ

постигне така много желаното единство между интелигенция и народъ и се създаде единната българска нация.

ската патриаршия, а сетне и за протосингел при нея. Когато пък на 3 ноември 1864 година се поминал варненският гръцки митрополит Порфирий, заемал тази длъжност от 1847 до 1864 г., на 11 декември същата 1864 г. бил ржкоположен и определен Йоакимъ за варненски митрополит, кждето останал на архиерейска длъжност близо десет години.

Тъй, неговото служене в Варна се паднало през време на най-ожесточената борба по българския черковен въпрос и на упорита такава между българи и гръцката митрополия в Варна. Пък и като един от най-просвѣтителъ в онова време гръцки владици, той е развил голѣма дейност в Варна, та е оставил и твърде широка и важна преписка с патриаршията в досег с народното ни възраждане изобщо и частно—в Варна и Варненско.

Минавайки към втория отдѣл на труда на проф. Николъ—„Българското възраждане в Варненско“—ще възгласимъ високо, че, както и основателно се очакваше от Варненското археологическо дружество, г. Николъ успѣшно се е справил с разрешението на тежката тази историко—научна задача за подема на българщината в Варна и Варненско, най-зле поробена политически и духовно. Чрезъ всестранно изследване въвременен редъ и съпоставка на всички досегашни данни относно събитията по този най-важенъ за насъ въпросъ, съ което е ималъ възможностъ обилно да разполага, като професор—историкъ в Държавния университетъ, — той идва до правилни заключения и сравнително по-вѣрно разрешение на сжщността. Тъй, разглеждайки християнското население в Варненския санджакъ до срѣдата на XIX вѣкъ, проф. Николъ утвърждава, че въ своето голѣмо мнозинство то се е състояло отъ българи. Гръцкият елементъ е билъ незначителенъ и добива нѣкакво значение само поради гръцещицѣтѣ се тогавъ гагаузи, а още — и на непълно пробудено народостно съзнание на българитѣ. Туй превъзходство на българското население се образувало току-речи само отъ преселници отъ Балкана и Тракия, а въ Добруджа—отъ поселване на овчари отъ Котелъ, Градецъ, Жеравна и другаде.

Твърдението, че преди Руско-турската война в 1828 г. живѣло гжсто гръцко население в Варненската епархия, което говорѣло нѣкакво старо гръцко наречие, но избѣгало въ Влашко и Русия, което се среща и въ писмата на митрополитъ Йоакима, дори и за градъ Провадия, споредъ професора Николъ, е чиста измислица, която има своя произходъ въ съображенията на борбата на гръцитѣ с българитѣ.

Отъ друга страна, новото българско население, което заселило Варненския санджакъ, особено онова отъ балканскитѣ покрайнини, не само заселило българската народност, но донесло и по-високо народостно съзнание. И тъкмо балканцитѣ сж онѣзи, които сж се поставили начело на своитѣ сънародници и издигнали знамето на българщината въ разнитѣ точки на Варненско.

Отъ значение е случаятъ, че възраждането на българщината тукъ започва не отъ срѣдището на санджака—Варна—а отъ селата и градоветѣ. Тъй, първото българско училище в Варненско е открито в 1841 г. въ село Черковна, Провадийско, второто 1847 г. въ с. Хадърджа (Николаевка), Варненско, третото въ с. Девня — къмъ 1848 г. Тъзи сж тритѣ селски училища до 1860 година. — Това става въ време на митрополитъ Иосифа, по произходъ българинъ отъ Сърско, който закрилатъ първитѣ стѣпки на българската просвѣта. Но следъ смѣняването му съ гръка Порфирий презъ декември 1847 г. и сетне, гръцката митрополия се поставя въ услуга на панелинизма — на гръц-

кия блѣтъ за поглѣщане на другитѣ православни народи в епархията. В 1848 год. балканецътъ Кою Райчевъ въ Балчикъ подарява едно отъ своитѣ здания, въ което презъ тази година се открива българско училище въ този градъ.

Начело пъкъ съ Хаджи Иванъ Вълковъ отъ Ески-Джумая (Търговище), добричкитѣ българи заживяватъ твърде рано просвѣтно-общественъ и народостенъ животъ. та къмъ 1848 г. въ Добричъ дошелъ за учителъ Янко Девеаковъ (Не Дивитаковъ, както го нарича проф. Николъ, тъй като той е родомъ отъ едно търновско село съ подобно име. Писещиятъ тукъ го лично познава, тъй като Я. Девеаковъ доизживя старинитѣ си въ Свищовъ).

Презъ зимата на 1848 г. се отваря въ Провадия българско училище отъ Райко Блъсковъ, дошелъ тукъ следъ като напуска село Черковна, кждето учителствувалъ 7 години. Ала въ 1850 година идва въ Провадия месемврийскиятъ митрополитъ Никифоръ, настройва тамшнитѣ гагаузи срещу Блъскова, та го замѣстватъ гръкомани учители.

Бележито положение в Варненската околия държало село Хадърджа (Николаевка). Населението му се състояло главно отъ преселници българи отъ балканскитѣ села Гулица и Еркечъ. Тукъ развилъ особена народополезна дейностъ селскиятъ първенецъ и кметъ Атанасъ Георгиевъ, родомъ отъ с. Гулица, който на свои средства отваря в 1847 г. въ Хадърджа първото българско училище в Варненска околия, като условилъ за учителъ Костадинъ А. Дъновски отъ село Уставо, Родопско. На следната година се построява и черква в Хадърджа, въ която сетне става свещеникъ К. Дъновски, зетъ на Ат. Георгиевъ.

Много важно е и туй, че следъ прогласяване на 3 априлъ 1860 година отъ цариградскитѣ българи, начело съ Илариона Макариополски, самостоятелна Българска черква, не въ Варна първомъ се подкрепя този народенъ починъ, а за целтъ се свиква въ с. Хадърджа на 21 май 1860 г. събрание, по споразумение между Атанасъ Георгиевъ и варненскитѣ българи, съ представители отъ околнитѣ села, въ което се решава, че се отказватъ отъ Цариградската патриаршия и считатъ за свое черковно началство Българската черква въ Цариградъ съ ржководителъ Иларионъ Макариополски. На следната година въ ново събрание, пакъ въ с. Хадърджа, Ат. Георгиевъ билъ избранъ представителъ на Варненско по черковно-народнитѣ работи въ Цариградъ, за кждето заминалъ и останалъ тамъ на свои средства до смъртъта си въ 1865 година.

Въ Варна пъкъ, дето българскитѣ сили били още много слаби, българско училище се открива едва въ 1860 година, и то по въздействию на два външни, но мощни двигатели: 1. на знаменитото великденско събитие на 3 априлъ 1860 г. въ Цариградъ по създаване Българска народна черква и 2. на пламенната нравствена подкрепа на скоропристигналия деятеленъ и смѣлъ руски вице-консулъ въ Варна Александъръ Викторовичъ Рачински.

Годишниятъ абонаментъ на вестника е само двадесетъ и петъ лева.

Н. МИЛКОВЪ
председ. Д-во Химичитѣ
Варна

Използуване отпадатитѣ въ лозарството.

Лозарството въ нашата страна изхранва надъ 200,000 семейства или $\frac{1}{6}$ частъ отъ българския народъ. Ето защо на стопанския деятел погледа му не може да отминне незабелязано какви отпадѣци има лозарската култура и какъ могатъ

разумно да се използватъ. Лозарѣтъ трѣбва да знае, че освенъ вино и ракия, отъ гроздето може да се добиятъ още много ценни продукти, които биха осмислили труда му и увеличили дохода му, и би спечелило националното ни стопанство. Милионни левове лежатъ въ изваренитѣ пращини: винена калъ, тригия и пр. и би се дало възможностъ да сжществуватъ нови странични производства. Естествено рационално използване на тия остатѣци ще стане при голѣмитѣ винарски предприятия, каквато е тенденцията съ основаването на голѣмитѣ кооперативни изби и се очертава пътя за използване на виненитѣ остатѣци. Въ всѣки случай и най-дребния производителъ при повече желание и съответно модернизиране на производственитѣ методи споредъ срѣдствата и условията би могълъ да увеличи дохода си, ако се заложи да използва отпадѣцитѣ. Какво ни даватъ пращинитѣ? Тѣ се състоятъ: 1) отъ гроздовъ сокъ, количеството на който зависи отъ пресуването; 2) отъ шлюпки, съдържащи целулоза и танинъ, а при червенитѣ грозда и багрилно вещество—Еноуцианинъ, което именно дава червения цвѣтъ на виното; 3) семкитѣ съдържатъ 6—7% танинъ и 10—20% масло и 4) чепки съ 6—7% танинъ. Благодарение на тия си качества може да се добие отъ тѣхъ ракия, винена киселина, франкфуртка черна боя и светилъ газъ; получаване на масло, на багрилно вещество и най-послѣ за храна на добитѣка. Голѣмъ интересъ представлява производството на калиевитѣ и калиевия съединения на винената киселина (начинъ на направянето на което ще опиша въ друга статия). Азъ на кратко ще опиша единия начинъ. Взематъ се пращинитѣ, заливатъ се съ вода подкисилена съ сѣрна киселина, загрѣватъ до възвиране 3—4 часа и по този начинъ се извлича отъ пращинитѣ калиевия и калиевия тартаратъ въ видъ на свободна винена киселина, филтрува се и се неутрализира съ варено млѣко и винената киселина изпада наново като калиевъ тартаратъ, които служи за изходенъ материалъ за получаване на чиста винена киселина (лимонъ тозу).

Отъ пращинитѣ се получава франкфуртка черна боя — като шлюпкитѣ се правятъ на блокове — сушатъ се и се изгарятъ въ затворена реторта, при това се получава свѣтиленъ газъ, а остатѣка въ ретортата сж хубави черни въглища, които като се промиятъ и смелятъ, даватъ хубава черна боя. Отъ пращинитѣ може да се извлѣче червеното багрило. Наредъ съ черната и червената боя може да се получи и зелена медна боя—като напр. отъ три хектолитра пращина съ нужното количество медъ, може да се получи до 20 кгр. зелена боя. Пращинитѣ се употребяватъ и за храна на добитѣка като похителна, стойностъ 160 кгр. джибри се равняватъ на 100 кгр. сѣно. Ако джибритѣ сж служили за получаване на винена киселина, тѣ могатъ да се използватъ и за гориво—като отъ 2000 кгр. пращини се получаватъ 1000 кгр. гориво, следъ изгарянето на което остава 125—130 кгр. пепелъ съ съдържание на 22—27% поташъ. Следъ извличането на поташата, понеже пепелътъ съдържа фосфати, може да служи за добъръ торъ. Съ тия бѣгли мисли искамъ да обърна вниманието на стопанскитѣ деятели въ областта на лозарството, да не се ограничаватъ само въ създаването добри условия за износъ на гроздето и въ подобрене на виното, но да се използватъ и остатѣцитѣ отъ лозарството.

Дружеството на химичитѣ въ града ни е готово да сътрудничи въ начина на използване на остатѣцитѣ отъ лозарството, като по този начинъ ще изпълни своя дългъ като помощникъ на стопанитѣ деятели и на българския народъ. Въ една друга статия ще изнеса използването на винената калъ.

Д-ръ К. Караджовъ

ДЪЛГОДЕНСТВИЕ. Дългоденствието е въпросъ на наследственостъ. — Евгеника.

Дълга младостъ, лека и приятна старостъ.

Ако законодателятъ, а, споредъ него, и всички представители и блюстители на закона, за запазване известни наши материални интереси, казватъ: *Nul n'est censé d'ignorer la loi* (Никому не се допуца да не знае закона), то колко по-вече лѣкаритѣ и, главно, хигиениститѣ, за запазване на онуй, което е най-ценно за човѣка—здравето и живота му, сж въ правото си да се провикватъ: *Никому не се допуца да не познава хигиената!*

А дългоденствието е единъ отъ най-важитѣ, единъ отъ главнитѣ, за да не кажемъ единствениятъ обектъ на хигиената. Затова всѣки отъ насъ е длъженъ да счита за свой неизбѣженъ дългъ, щото, еднакво съ истинската божя заповѣдъ: „Почитай баща си и майка си, за да живѣешъ дълго на земята“, да изпълнява и законитѣ на хигиената, за да може не само да живѣе дълго на земята, но и да си запази здравето и живота до крайния му предѣлъ, като си подготви въ време леки безболезнени старини. Ето прочее, защо той трѣбва да познава основно и да съблюдава строго Хигиената.

* * *

Да живѣемъ дълго на земята; да живѣемъ сто години! Това е най-скъровената мечта, най-горещото желание на всички, мало и голѣмо! И твърде естествено: „Нашиятъ животъ, казва Dr Maurice de Fleury, се свършва тъкмо тогава, когато бждемъ стигнали до оная, представляваща нашата зрѣла възраст, горичка, подъ сѣнката на която би трѣбвало да почиваме съ сладостъ, следъ положения ни презъ цѣлото ни до тогава сжществуване непосилънъ трудъ.“ А и църквата ни твърде справедливо пѣе: „Едва миръ приобретаемъ, тогда во гробъ вселимъ ся.“

Вѣрно е, че, и до днешенъ день, науката едва е могла да открие известни вѣроятни, ако не сигурни, признаци, по които да може съ положителностъ да узнава дълготрайността на човѣшкия животъ. Но още по-вѣрно е че тя, следъ дълги разследвания, изучавания и наблюдения, е могла да се добере до заключението, какво ние само по следнитѣ два начина сме можали да постигнемъ това, а именно: *било като отъ детинство още си подготвимъ една добра старостъ; било пакъ като не се оставяме да остаряваме бърже.*

Всеизвестниятъ старогръцки историкъ и моралистъ, Плутархъ, въ своето съчиение „За възпитанието на децата“ поставя едно основно, тъй да кажемъ, правило за постигане на толкова желаното ни дългоденствие, заедно съ онова, което трѣбва да бже нераздѣлно отъ него — *благоденствието: благосъстоянието на тѣлото въ детинството е основа на добра старостъ.*

Безсъмнено първото условие, за да живѣе човѣкъ дълго на земята, е да бжде той предшествуванъ отъ редъ дѣди и прадѣди дълголѣтници, сир. да бжде той, по наследство, предназначенъ, подготвенъ за дългоденствие: „Дългоденствието, казва Dr Monin, е въпросъ на наследственостъ.“ Примѣри за това е имало много презъ всѣко време, а има ги колкото щете, и сега; така: Тома Паре, англичанинъ живѣлъ около 153 години и оставилъ синъ на 127 год. и внучка на 117 години; Петъръ Кцартонъ, унгарецъ, умрѣлъ на 185 год., като оставилъ двама синове на 155 и 97 години; Ли-Шингъ-Юнь, китаецъ, умрѣлъ наскоро, въ 1933 год., въ гр. Кявенъ, на 265 год. възраст, като

оставилъ подире си 70 правнучи, най-младиятъ отъ които билъ на 70 год.; *Велю Яначковъ*, нашенецъ, умрѣлъ на 14 май 1932 год. въ Доленъ-Чифликъ, Варненско, на 116 год. възраст, когато най-малкиятъ му внукъ, Стоилъ Велевъ, билъ на 52 години и пр. и пр.

Тѣй като, обаче, и до сега още не е изнамѣрено никакво срдство, за да може човѣкъ да си избира родителитѣ, та, ако попаднемъ на такива, които, заедно съ живота, ще ни дадатъ въ наследство нѣкое порочно предразположение, злокачественъ зародишъ, напр. артритизмъ, червотизмъ, сърдечни болести и пр. — ние не говоримъ за туберкулозата, сифилиса, последствията отъ алкохолизма, защото считаме за престъпление тѣхното предаване на потомството — то ние можемъ вече да се простимъ окончателно съ всичкитѣ си за дългоденствие мечти. „Жизнената сила, казва D-r Guéniot, която ние получаваме при раждане, въ наследство отъ родителитѣ си, е главниятъ деятелъ на трайността на нашия животъ; когато тя е чиста отъ всѣкаква смѣсь, улеснява до висша степенъ нормалното течение на живота и продължението му до крайния предѣлъ; когато напротивъ тя съдържа угнетяващи живота пороци, абсолютно необходимо е да се боримъ противъ тѣхъ, колкото ни е това възможно повече, ако искаме да достигнемъ годинитѣ на крайната старостъ.“ Затова именно Goethe обичалъ да повтаря, че дългоденствието е въпросъ на воля, интелигентност и разсъдъкъ.

Това именно цели и преследва новата частъ отъ хигиената — науката, наречена *Евгеника*, която, споредъ гореспоменатия D-r Guéniot можела да се опредѣли, като: „Изкуство за създаване здрави, свободни отъ всѣкакъвъ болестенъ зародишъ деца — потомство“. Истина е, че тая наука не изглежда още да може да отстрани съвсемъ отъ бждещитѣ поколения рисковетѣ за една твърде предвременна смъртъ; все пакъ, обаче, ние, родителитѣ, длъжни сме да вземемъ всички мѣрки, за да отстранимъ отъ себе си всички ония причини, които даватъ възможностъ за появяването, първомъ у насъ, а после, у децата ни, на ония болестнородни зародиши, що създаватъ тия рискове или най-малко, да ги не увеличаваме, като се водимъ отъ едно елементарно и основно на хигиената правило, изглеждащо, на пръвъ погледъ, банално: *да се отбѣгва невъздържаността въ всичкитѣ ѝ форми*. Така само ние, родителитѣ, бихме най-много и ефикасно способствували за благосъстоянието на децата си презъ тѣхното детинство.

А можемъ ли ние да отбѣгнемъ, отчасти поне, или да забавимъ старостта? На това ние отговаряме положително: въ наши ржце е да я отстранимъ за дълго време и да останемъ дълги години млади, та, и когато даже ни се наложи това отъ възрастта, ние да продължаваме да се радваме на една лека и приятна старостъ. Истина е, че човѣкъ не може да отбѣгне старостта, но той може да не тича, както се казва, подиръ нея, както се то случва, за жалостъ, почти винаги. „Природата, казва Монтегаца създава, въ видъ на изключение, питомния заякъ, албиноза, двацѣтния остролистникъ или скачливото конче; сжщо така, тя, въ видъ на изключение, създава хора, които живѣятъ 100 или 150 години. Ние обаче, можемъ по изкуственъ начинъ, да добиемъ това, за да стане изключението правило.“ И действително, продължението на човѣшкия животъ днесъ се смѣта за една отъ най-славнитѣ победи на младата *социална хигиена*, заключава Д-ръ П. Кьорнигъ.

Организиране на частната собственост на недвижимъ имотъ.

Частната собственост на недвижими имоти е основата и стълбъ на общежитието и на модерното общество. Безъ нея не може да сществува правилно нито държава, нито община, нито семейство, особено у насъ, които сме родени по инстинктъ да притежаваме свой собственъ имотъ и да почувствуваме, че сме господари на нашия имотъ. Това е стремежътъ на българина, безъ който той чувствува невъзможно сществуването си и слага като идеалъ въ живота си да притежава свой собственъ имотъ.

Така характеризирана частната собственостъ, следва да бжде запазена, защитена и поощрена. Неприкосновеността на сжщата е гарантирана отъ основния ни законъ — чл. 67 отъ Конституцията, но, косвено тя се засѣга материално отъ известни закони, които макаръ да иматъ тенденцията да услужатъ съвременитѣ социални нужди, нарушиха доста чувствително дадената ѝ привилегия отъ основния ни законъ.

За защита интереситѣ и за борба противъ посѣгателствата отъ кждето и да идатъ тѣ, върху частната собственостъ, се наложи да се организиратъ всички собственици и виждаме да се основаватъ въ по-големитѣ градове на страната собственишки сдружения, които иматъ общъ съюзъ въ София.

Напоследъкъ и въ града ни се появи едно сдружение на собственицитѣ, което ръководено отъ деятеленъ управителенъ съветъ, въ едно кратко време успѣ да организира по-вече отъ 1200 собственици и работи усилено и системно за постигане целитѣ, легнали въ устава му — ефикасна защита интереситѣ на собственицитѣ. Една целъ, която макаръ да е изразена съ нѣколко думи, има грамадно значение за интереса на недвижимия имотъ. Ако анализираме тая целъ, ще изпъкне веднага голѣмата полза, която може да пренесе това сдружение, както на града, така и на частната собственостъ.

Между другитѣ задачи, които иматъ да решаватъ собственишкитѣ сдружения и съюза имъ въ София е, да се уредятъ наемнитѣ отношения между собственицитѣ и наемателитѣ съ огледъ на справедливостта. Данъцитѣ върху наемитѣ въ сравнение съ облозитѣ на другитѣ браншове сж доста високи и следва да бждатъ намалени. Общинскитѣ налози, такси и други тежести сж прекомерно увеличени и не сж съобразно съ податнитѣ сили на гражданството, освенъ това, нѣкои общински такси, не сж законосъобразни и накърняватъ доста чувствително интереситѣ на частната собственостъ. Такситѣ за вода, каналъ, смѣтъ, бордюри, тротоари, паважи, сж налози, които ако се проучатъ по-отдѣлно и се сложатъ на законни и справедливи основи, ще облекчатъ достатъчно недвижимитѣ имоти и ще отстранятъ незадоволството на гражданитѣ по отношение тия тежести. Никой разуменъ собственикъ не е противъ налагането на държавни или общински данъци и такси, стига тѣ да сж законни, справедливи и да отговарятъ на податнитѣ сили на собственицитѣ. Сдружението на собственицитѣ следва да има по отношение общинската ни политика, следния принципъ: Законни, справедливи и понисими тежести съ разумно, икономично и системно изразходване.

Редъ други въпроси, които свързватъ недвижимия имотъ съ община и държава могатъ да бждатъ разумно разрешени съ съдействието на сдружението, което следва да бжде подкрепено отъ всички съзнателни Варненски собственици и добре организирано да представлява една могща сила, която съ

авторитетъ да защити интереситѣ на недвижимия имотъ.

П. В.

ХРОНИКА

На 22 септемврий почина въ Варна **Антонъ Тодоровъ**, братъ на подпредседателя на настоятелството ни г. Юрд. Тодоровъ. По койниятъ се отличаваше съ своя благъ характеръ. Вземаше участие и въ много обществени работи.

„Миръ на праха му!“

Вѣчна му память!

Изказваме на опечаленитѣ близки нашитѣ съболезнования.

Граждани се оплакватъ, че въ общината имало бавностъ. Имало случаи дълго време да се губи за подписване на удостоверения отъ дежурния пом. кметъ. Нека г. Кмета нареди, щото дежурнитѣ пом. кметове да не се отдѣлятъ по друга работа въ време на дежурството.

Научихме се, че прислугата при морскитѣ бани не получавала заплати и надници, а разчитала само на „бакшиши“. Това излага престижа на общинската управа, защото прислужницитѣ срещу своя честенъ и уморителенъ трудъ, се приучватъ на подаяния, което въ модерна държава не трѣбва да се допуска. Дано това за напредъ да не се повтаря!

Получи се оплакване отъ жи-
вущи въ ул. „Царибродска“, че

бордюритѣ на улицата отъ дълго време стояли разхвърлени. Оплакванието е основателно. Нека общинската управа да побърза.

Отъ преди бѣше започнатъ да се прави каналъ за изтичане водитѣ до зданието на Зара Коста (бул. „Фердинандъ“.) Тая работа се изо тави. Разхвърленитѣ камъни правятъ лошо впечатление. Складиратъ е и голѣмо количество пѣськъ. Започнатата работа трѣбва да се довърши!

Преди известно време се поставиха бордюри на ул. „Кн. Александъръ“, но улицата още не е въ редъ, тѣй като сж оставени излишни бордюри разхвърлени безразборно. Сжщо се поставиха бордюри и по ул. „х. Г. Ивановъ“, обаче прѣстѣта не е изхвърлена и улицата не е подравнена. Обръщаме вниманието на техническитѣ власти при общината.

Изложба въ Парижъ. Отъ м. май до м. ноемврий 1937 г. се открива международна изложба въ Парижъ, Франция, за „изкуство и техника въ модерния животъ“. Всичкитѣ победи на мисълта и на науката ще бждатъ изложени въ тая изложба на посетителитѣ. Цѣла Франция и колониитѣ, както и всички други държави ще взематъ участие. Не знаемъ дали и България е дала своето съгласие. Ще се повърнемъ.

Печатница „Просвѣщение“ — Варна

Строително Спестовно Кооперативно Сдружение

„Собственъ домъ“

съобщава, че е дало представителството си за гр. Варна и околията на г-нъ

Симеонъ Симеоновъ

кантора на ул. „Воденъ“ 15 срещу бирария „Кристалъ“. Всички досегашни представители сж освободени отъ длъжностъ. За записване и справка отнасяйте се на горния адресъ.

ТОПЛАТА БАНЯ

на

МИХАИЛЪ ФИЛИПОВЪ

състояща отъ женско и мъжко отдѣления, находящи се на ул. „Св. Климентъ“

е най-добре уредената баня въ града, съ образцова чистота и общодостъпни цени.

Книжния складъ на

Ив. Стойновъ & Н. Милковъ

се премѣсти на ул. „Преславска“ (бившето помѣщение на редакция „Черно море“).

ПАРНО

бояджийско и химическо ателие

„ПРОГРЕСЪ“

основано въ 1911 год.

за химическо чистене и парно боядисване,

гладене на разни дрехи, платове и др.

на

Я. Г. ВАСИЛЕВЪ — Варна

ул. „6 Септемврий“ № 4.

Телефонъ № 24-93

В. „Варненски Коренякъ“
дава статии отъ видни
наши общественици.